

سیاست و ادبیات

جمال محمدی

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه تهران

Politics
and
Letters

Reimond Williams

- Politics and Letters
- Reimond Williams
- London : Oxford Press
- 1979

سیاست و ادبیات با عنوان ثانوی «مصاحبه با چاپ جدید» حاوی گفت‌وگوهایی متعدد با ریموند ویلیامز است. کتاب با روزشمار زندگی ویلیامز و ذکر آثار او آغاز می‌شود و شامل پنج بخش است:

- بخش اول: بیوگرافی
- بخش دوم: فرهنگ
- بخش سوم: درام
- بخش چهارم: ادبیات
- بخش پنجم: سیاست

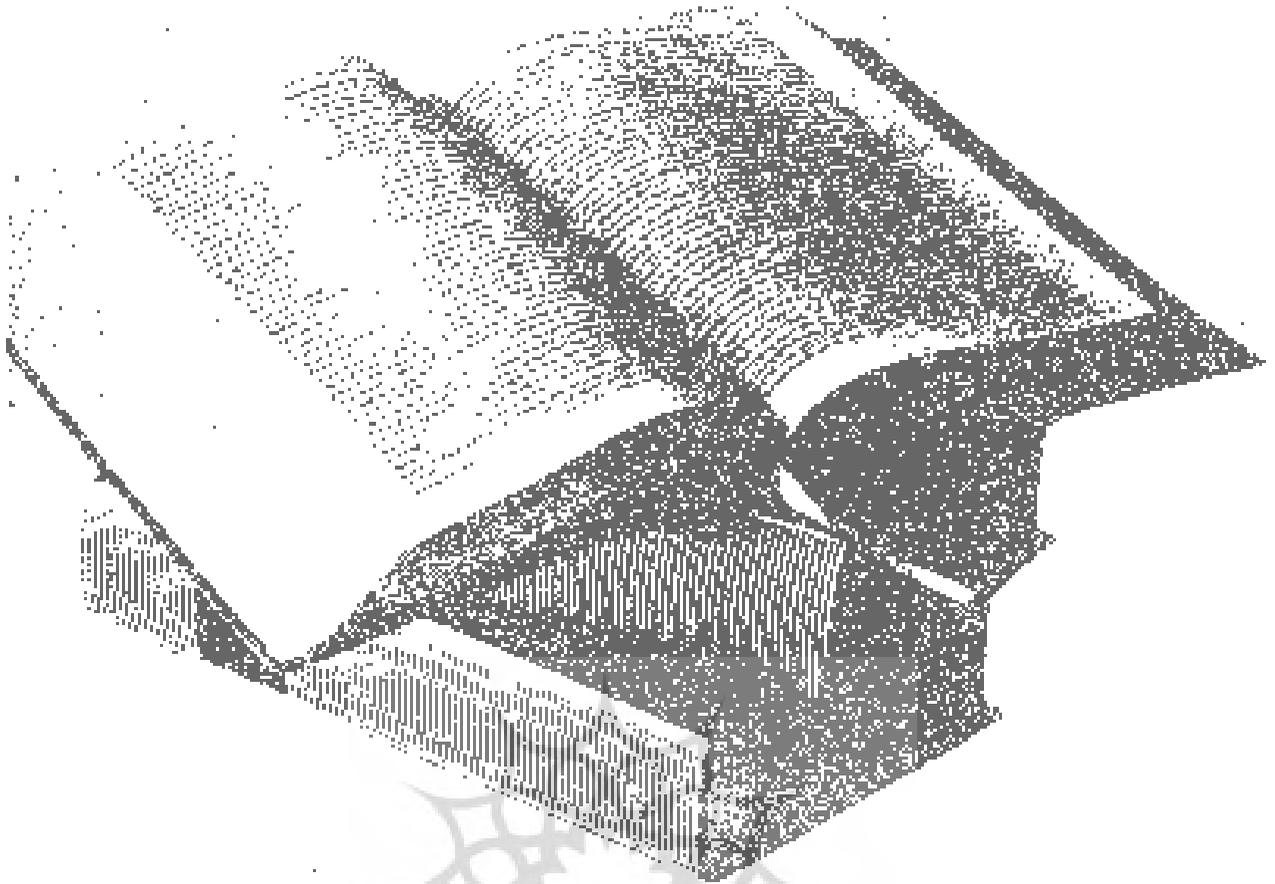
در بیوگرافی، مصاحبه‌های ویلیامز حول کودکی، خاطرات جنگ، کمبریج و آموزش آکادمیک وی است. در بخش فرهنگ، سه مقوله «فرهنگ و جامعه»، «انقلاب طولانی» (دو اثر مهم از ویلیامز) و «کلید واژه‌ها» مورد بحث قرار می‌گیرد. در بخش درام محور بحث دو اثر دیگر است: «درام از ایسن تا الیوت» و «برشت و بعد از او».

در بخش ادبیات آثاری از قبیل «قرائت و نقد»، «رمان انگلیسی از دیکنز تا لارنس» و «مارکسیسم و ادبیات» مورد گفت‌وگو است. و در بخش سیاست مطالبی چون «بریتانیا از ۱۹۵۶ تا ۱۹۷۸»، «انقلاب روسیه و شیوه دوگانه تغییر» بحث می‌شود.

ریموند ویلیامز از مهم‌ترین نویسندگان سوسیالیست در دنیای انگلیسی زبان است. هیچ یک از اعضای چپ جدید به اندازه او آثاری متفاوت با موضوعاتی همچون سیاست، نظریه فرهنگ، تاریخ اندیشه، جامعه‌شناسی، نقد ادبی، تحلیل درام، رمان، نمایشنامه و فیلم‌های مستند خلق نکرده‌اند. مخاطبان ویلیامز نیز اقبال متنوعی را شامل می‌شوند. با این همه بحث و بررسی جدی درباره آثار او صورت نگرفته است. راستیها آثار او را نادیده گرفته‌اند و حتی مارکسیستهای انگلستان نیز تمایلی به او ندارند. با وجود این یکی از مهم‌ترین منتقدان مارکسیست ویلیامز تری ایگلتون است.

این اثر در چنین فضایی و برای جبران چنین کمبودی انتشار یافته است. ویلیامز در این گفت‌وگوها به تحلیل فضای فرهنگی بریتانیا، مناقشه و مباحثه میان نظریه پردازان و مکاتب فکری مختلف و فضای انتقادی می‌پردازد که موجبات خلق آثار او را فراهم آورده‌اند. «فرهنگ و جامعه» و «انقلاب طولانی» در پاسخ به سایر مکاتب فکری نوشته شده‌اند. «فرهنگ و جامعه» به ویژه در نفی این ایده نوشته شده که برای نقد دموکراسی، سوسیالیسم و حتی آموزش همگانی می‌توان از فرهنگ استفاده کرد. «انقلاب طولانی» نیز که حاوی مناقشات ویلیامز با سایرین است، در بخش اول خود به مسأله «تولید فرهنگی» می‌پردازد. بخش دوم نیز حاوی مطالبی در باب «جماعت کتاب خوان»، تاریخ اجتماعی متفکران، مطبوعات و اشکال درام است. ویلیامز برای نقد وضعیت جدید بریتانیا در سال‌های ۱۹۵۷-۹ بخش «بریتانیا در دهه ۶۰» را به این کتاب افزود.

سپس ویلیامز درباره علایق خود به درام می‌گوید «که از همان اوایل به آن علاقه‌مند بوده‌ام و بیش از همه روی ایسن (Ibsen) کار کرده‌ام. به ویژه وقتی که به کمبریج رفتم این کار را به شیوه‌ای آکادمیک دنبال کردم.» اشکال درام همیشه به شیوه جمعی پذیرفته می‌شوند در حالی که اشکال ادبی را بیشتر افراد خصوصی در زندگی خصوصی خود استفاده می‌کنند. اولین کتاب ویلیامز نیز در زمینه درام بوده است: «درام از ایسن تا الیوت» که بعدها

با کشف برشت و نمایشنامه‌های او اسم آن به «درام از ایسن تا برشت» تغییر یافت. برشت توانست از طریق مطرح ساختن تاریخ و گونه‌های کنش خاص در درام از «درام طبیعی‌گرا» بگسلد. این نوع درام بیشتر به شرح و توصیف رنجی می‌پرداخت که افراد در آن سوی صحنه متحمل می‌شدند. برشت گرچه در نمایشنامه‌هایش ساختار طبیعی احساسات را حفظ کرد اما بیش از هر چیز به بررسی وضعیت «فرد منزوی شده» و قدرت خارق‌العاده «جامعه غول‌آسا» در له کردن فرد پرداخت. نکته محوری نمایشنامه‌های او نزاع حل نشدنی تجربه‌های احساس بلاواسطه فرد با اقتضات سازمانی سیاست است.

در ادامه ویلیامز از «قرائت و نقد» می‌گوید. این کتاب در مناقشه با «سنت اسکرویتینی» (scrutiny tradition) درباره نحوه خوانش شعر و رمان و نقد آنها نوشته شده است. سپس ویلیامز این علاقه را بسط می‌دهد و «رمان انگلیسی از دیکنز تا لارنس» را می‌نویسد. اثر بعدی وی با عنوان «کشور و شهر» حاوی مباحثی در باب ادبیات، سیاست و تاریخ است و به بررسی نقش و جایگاه متن ادبی درون جامعه می‌پردازد. ویلیامز در «قرائت و نقد» ادبیات را «ثبت تجربه بشری» می‌داند و در «رمان انگلیسی...» آن را «دراماتیزه شدن ارزشها» تعریف می‌کند. در اینجا ادبیات «الگوی جداگانه‌ای از تولید معنا» قلمداد می‌شود و دیگر «ثبت تجربه بشری» به حساب نمی‌آید.

«مارکسیسم و ادبیات» از دیگر آثار ریموند ویلیامز است که به گفته منتقدان نوعی چرخش به سوی رادیکالیسم فراچپ محسوب می‌شود. در این کتاب حتی به ادبیات حمله می‌شود چرا که واژه «ادبی» در دنیای امروز منزلتی برابر با واژه «الوهی» در دنیای فتووالی دارد. به هر روی سیاست و ادبیات، نشان اندیشمندی را با خود دارد که آثار هوشمندانه‌اش راهگشای مطالعات فرهنگی در جهان معاصر بوده است.

ویلیامز در این گفت‌وگوها

به تحلیل فضای فرهنگی بریتانیا، مناقشه و مباحثه

میان نظریه پردازان و مکاتب فکری مختلف

و فضای انتقادی‌ای می‌پردازد

که موجبات خلق آثار او را فراهم آورده‌اند

برشت گرچه در نمایشنامه‌هایش

ساختار طبیعی احساسات را حفظ کرد

اما بیش از هر چیز به بررسی وضعیت «فرد منزوی

شده» و قدرت خارق‌العاده «جامعه غول‌آسا»

در له کردن فرد پرداخت